

Sygn. akt II Ca 220/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Arkadiusz Lisiecki
Sędziowie:	SSO Dariusz Mizera (spr.) SSR del. Mariusz Kubiczek
Protokolant:	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 kwietnia 2015 roku

sprawy z powództwa M. C. (1) i M. C. (2)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia częściowego Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 16 grudnia 2014 roku, sygn. akt I Ns 1784/12

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 220/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem częściowym dnia 16 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. po rozpoznaniu sprawy z wniosku M. C. (2) i M. C. (1) z udziałem (...) S.A. w L.

o ustanowienie służebności przesyłu postanowił ustanowić na rzecz (...) S.A. w L. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w Ś. oznaczonej ewidencyjnie numerem działki (...) o powierzchni 0,19 ha, której obecnymi właścicielami są wnioskodawcy M. i M. C. (1), i dla której w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. urządzona jest księga wieczysta nr (...) w granicach zasięgu służebności wskazanej na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę S. B. (1) dnia 12.09.2014 r. i zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) dnia 6.10.2014 r. identyfikator (...), oznaczonej kolorem różowym dla linii

elektroenergetycznej(...)kV SN i kolorem zielonym dla linii elektroenergetycznej (...)kV nn -w zakresie niezbędnym do konserwacji linii, remontów, modernizacji wraz z prawem wejścia wjazd na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników (...) S.A. w L..

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

M. i M. małżonkowie C. są współwłaścicielami nieruchomości położonej w Ś., oznaczonej ewidencyjnie numerem działki (...) o powierzchni 0,19 ha, objętej urzędzoną w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. księgą wieczystą nr (...) od 2008 r., nabyli ją w drodze umowy darowizny.

Przez nieruchomość przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia (...) kV SN oraz napowietrzna linia niskiego napięcia 0,4 kV, a na nieruchomości posadowiona jest stacja transformatorowa (...) kV.

Urządzenia te stanowią własność (...) S.A. w L., są eksploatowane w obrębie nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawców bez żadnej podstawy prawnej.

Pas technologiczny niezbędny do eksploatacji linii i stacji (tzw. strefa eksploatacyjna niezbędna dla prawidłowej obsługi linii i stacji) wynosi łącznie 304,25 m². Pas ten został przedstawiony na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę S. B. (1).

Między wnioskodawcami, a uczestnikiem nie doszło do porozumienia w sprawie umownego ustanowienia służebności przesyłu.

Sąd Rejonowy zważył iż dopuścił dowód z opinii dwóch biegłych ds. urządzeń i instalacji elektroenergetycznych B. K. i H. C.. Sąd nie dał wiary opinii sporządzonej przez biegłego H. C., który określił powierzchnię pasa technologicznego w sprawie na 7,85 m², albowiem opinia ta, pomimo kilkukrotnego wyjaśniania przez biegłego zarzutów wnioskodawców odnośnie opinii, jest nieprzekonująca, oparta głównie na subiektywnej ocenie biegłego, a nie na faktach, słabo umotywowana i niepełna.

Pomimo zmiany stanowiska przez uczestnika - początkowo uczestnik przyłączył się do wniosku, później wniósł o oddalenie wniosku - nie przedstawił on żadnych argumentów uzasadniających oddalenie wniosku, w szczególności nie zgłosił zarzutu zasiedzenia służebności. W efekcie Sąd uznał wniosek za zasadny.

Zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Zgodnie z art. 43¹ k.c. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Ustanowienie służebności przesyłu jest możliwe tylko na rzecz takiego przedsiębiorcy, który jest właścicielem urządzeń, służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz innych urządzeń podobnych lub który zamierza wybudować takie urządzenia (art. 49 § 1 k.c.).

Służebność przesyłu ustanawia się na rzecz przedsiębiorcy w rozumieniu art. 43¹ k.c.

W myśl art. 305² § 2 k.c. jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Bezspornym jest, iż ustanowienie na rzecz uczestnika służebności przesyłu jest konieczne dla właściwego korzystania z przebiegających przez nieruchomość wnioskodawców linii i stacji. Bez dostępu do nieruchomości wnioskodawców

uczestnik nie będzie w stanie w sposób prawidłowy zadbać o stan techniczny urządzeń przesyłowych, co z kolei może prowadzić do awarii. Konieczna jest zatem okresowa kontrola i modernizacja urządzeń. Także potrzeby społeczno-gospodarcze przemawiają za tym, aby ustanowić na rzecz uczestnika służebność przesyłu i tym samym umożliwić przesyłanie prądu do szeregu odbiorców. To wszystko wymaga zapewnienia pracownikom uczestnika zarówno prawa wejścia jak i wjazdu sprzętem na tę nieruchomości w przypadku awarii, remontu lub modernizacji linii.

Służebność przesyłu jest odmianą służebności gruntowej. Stosownie do art. 305(4) k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych, to jest o art. 287, 288, 290 § 2 i 3 k.c. Zakres służebności gruntowej i sposób jej wykonywania zgodnie z art. 287 k.c. oznacza się, w braku innych danych, według zasad współzycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych. Z kolei art. 288 k.c. stanowi, że służebność gruntowa powinna być wykonywana w taki sposób, żeby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej. Oznacza to, że o zakresie i sposobie wykonywania służebności przesyłu decydują same strony uwzględniając cel służebności wynikający z jej rodzaju, charakteru i konkretnego stanu faktycznego, a jeżeli służebność powstała w inny sposób niż na podstawie czynności prawnej (tak jak to ma miejsce w przedmiotowej sprawie) - zasady współzycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych. Ogólną regułą jest przy tym wskazana w art. 288 k.c. potrzeba wykonywania służebności przesyłu w sposób jak najmniej utrudniający korzystanie z nieruchomości obciążonej. Każde obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu stanowi ograniczenie uprawnień właściciela, zmniejszające użyteczność, a tym samym wartość nieruchomości obciążonej. Dlatego przy ustalaniu zakresu służebności przesyłu i określaniu sposobu jej wykonywania wskazana jest daleko posunięta ostrożność i wstrzeźliwość. Trzeba bowiem pamiętać o tym, że służebności przesyłu są środkiem koniecznym, który ma umożliwić funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, realizującego cel publiczny. W przypadku sporu między stronami decydujące znaczenie przy określaniu zakresu służebności ma jej cel. Celem ustanowienia służebności przesyłu w niniejszej sprawie było umożliwienie uczestnikowi obsługi napowietrznej linii energetycznej przebiegającej przez nieruchomość wnioskodawców oraz obsługi stacji transformatorowej. Celem umożliwienia uczestnikowi korzystania z tej linii w razie takiej potrzeby (remont, modernizacja, usunięcie awarii), musi on mieć zapewniony wjazd na działkę wnioskodawców oraz dostęp do linii i stacji. Służebność przesyłu obejmuje swym zakresem zatem nie tylko pas gruntu zajęty bezpośrednio przez czy pod urządzenia przesyłowe, ale też niezbędny pas komunikacyjny, umożliwiający dojeżdżenie do tych urządzeń (tzw. pas technologiczny). Tylko bowiem tak określony zakres służebności daje możliwość prawidłowego korzystania z urządzeń przesyłowych, co jest treścią służebności przesyłu.

Jak wynika ze zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, strony niniejszego postępowania nie wyraziły woli umownego ustanowienia służebności przesyłu, dlatego też wnioskodawcy skorzystali z roszczenia przewidzianego w art. 305² § 2 kc.

Do określenia powierzchni służebności przesyłu Sąd posłużył się pisemną opinią biegłego d/s urządzeń i instalacji elektroenergetycznych B. K.. W ocenie Sądu opinia ta jest jasna, logiczna, konsekwentna, uwzględniająca wszystkie istotne okoliczności niniejszej sprawy oraz zgodna z aktualną wiedzą w tym przedmiocie. Opinii tej nie dyskwalifikuje fakt, iż inny biegły w innej sprawie, na co powołują się wnioskodawcy, wyliczył powierzchnię pasa technicznego w odmienny sposób. Biegły B. K. określił powierzchnię służebności na 304,25 m². Sąd wziął powyższe pod uwagę i ustalił zakres służebności przesyłu w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników uczestnika, zgodnie ze sporządzoną przez biegłego geodetę S. B. mapą z dnia 12.09.2014 r. Pas służebności opisany przez biegłego energetyka, a następnie wytyczony przez biegłego geodetę na mapie w ocenie Sądu jest wystarczający, a zarazem niezbędny do prawidłowego funkcjonowania linii energetycznej usytuowanej na nieruchomości wnioskodawców.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w postanowieniu.

Sąd wydał postanowienie częściowe, albowiem tylko część wniosku nadawała się do rozstrzygnięcia (kwestia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności nie została jeszcze dostatecznie wyjaśniona) w trybie art. 317 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Stosowanie odpowiednio art. 317 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym zgodnie z

ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego nie jest wyłączone (np. postanowienie SN z 4.07.1983 r. III CRN 129/83, uchwała SN z 8.06.1977 r. III CZP 40/77 i uchwała SN z 16.01.1984 r. III CZP 72/83).

Apelacje od powyższego postanowienia częściowego złożyli za pośrednictwem swojego pełnomocnika wnioskodawcy zaskarżając postanowienie w całości.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucili:

I. Naruszenie prawa materialnego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy i nierozpoznanie istoty sprawy tj. :

- naruszenie art. 305² § 1 k.c. poprzez jego niepełne zastosowanie i ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy bez wynagrodzenia za ową służebność, podczas gdy z treści zaskarżonego przepisu wynika, iż służebność przesyłu ustanawia się za wynagrodzeniem. W konsekwencji doprowadziło to do obciążenia prawa własności bez przyznania świadczenia ekwiwalentnego.

- naruszenie 305² § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nierozpoznanie istoty sprawy, podczas gdy wniosek dotyczył ustanowienia służebności na rzecz uczestnika postępowania za wynagrodzeniem, podczas kiedy uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawcy bez podstawy prawnej.

- naruszenie art. 5 k.c. polegające na ustanowieniu służebności przesyłu bez wynagrodzenia na rzecz wnioskodawców w sytuacji, kiedy fakt ten sprzeczny jest z zasadami współżycia społecznego zmierzającego w istocie do obejścia przepisów prawa, gdyż to wnioskodawca zmuszony jest znosić liczne ograniczenia oraz uciążliwości jakie wnosi infrastruktura przesyłowa uczestnika na prawo własności wnioskodawcy.

II. Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- dowolną ocenę materiału dowodowego na gruncie art. 233 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie dowodu z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości oraz dowolną ocenę opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki, która to stoi w sprzeczności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa (m. in. budowlanego). Opinia biegłego z zakresu elektroenergetyki nie jest prawidłowa.

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż stan faktyczny postępowania nie wymaga opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości.

III. W oparciu o tak sformułowane zarzuty, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. skarżący wnosili o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I Instancji oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według stawek

ewentualnie, w razie uznania przez Sąd, iż nie zachodzą ku temu przesłanki wnosili o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku w całości i zasądzenie kosztów postępowania w I instancji na rzecz wnioskodawcy oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja odnosi zamierzony skutek i prowadzi do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania albowiem nie została rozpoznana istota sprawy.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż przedmiotowe postępowanie to postępowanie w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu na wniosek właścicieli za wynagrodzeniem a sąd zdecydował się mimo to wydać postanowienie częściowe na mocy którego ustanowił służebność i nie orzekł o wynagrodzeniu.

Zgodnie z treścią art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w tym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Wynikałoby z tego, że przepisy

o wyroku częściowym przewidzianym w art. 317 k.p.c. stosuje się również do postępowania nieprocesowego o ustanowienie służebności przesyłu, ponieważ przepisy postępowania nieprocesowego nie zawierają odmiennych uregulowań oprócz tego, że zamiast wyroku wydaje się postanowienie (art. 516 k.p.c.). Jednakże art. 13 § 2 k.p.c. nakazuje stosować przepisy o procesie "odpowiednio", a więc przy uwzględnieniu swoistego rodzaju rozpoznawanej sprawy. W przypadku postanowienia częściowego wydanego w postępowaniu nieprocesowym obowiązuje zgodnie z art. 317 § 1 k.p.c. wymóg rozstrzygnięcia całkowitego („dostatecznie wyjaśniona do rozstrzygnięcia część żądania lub niektóre z żądań”) rozstrzygnięcie zaś całkowite wymaga w świetle art. 305² § 2 k.c. orzeczenia o wynagrodzeniu za ustanowienie służebności przesyłu. Nie można zatem zasadnie twierdzić, iż samo wynagrodzenie za ustanowienie służebności jest „częścią żądania” albowiem ustanowienie służebności za wynagrodzeniem jest jednym nierozzerwalnie ze sobą związanym żądaniem.

W przypadku służebności przesyłu za wynagrodzeniem założeniem ustawodawcy była całkowita likwidacja spornego stosunku w jednym konstytutywnym tworzącym stosunek prawny rozstrzygnięciu.

Zasada odpłatnego ustanowienia służebności przesyłu, o której mowa w art. 305² § 2 k.c. oznacza, że określenie wysokości i rodzaju wynagrodzenia jest elementem koniecznym orzeczenia kształtującego o ustanowieniu służebności, obciążenie obowiązkiem zapłaty wynagrodzenia musi zatem nastąpić jednocześnie. Nie można zatem sztucznie rozdzielić rozstrzygnięcia na ustanowienie służebności i na wynagrodzenie za tą służebność.

Konsekwencją niemożności podziału rozstrzygnięcia jest niedopuszczalność zaskarżenia orzeczenia o ustanowieniu służebności przesyłu w części np. co do wynagrodzenia. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2012, V CSK 190/11 baza Legalis).

Reasumując podzielić należy stanowisko skarżących, iż wydając zaskarżone postanowienie Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy co musi prowadzić do uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, a to na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. z pozostawieniem temu Sądowi na podstawie art. 108 k.p.c. rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy ustanawiając służebność i wskazując jej zakres określi jednocześnie wysokość wynagrodzenia należnego wnioskodawcom za ustanowienie służebności biorąc przy tym pod uwagę wszystkie okoliczności danej sprawy m.in. interes stron, społeczno - gospodarczy charakter służebności i rekompensaty należnej właścicielowi nieruchomości obciążonej, zakres ograniczenia w prawie rozporządzania i swobodnego decydowania o przeznaczeniu nieruchomości, zakres i sposób ingerencji przedsiębiorcy, sposób przebiegu urządzeń oraz uciążliwość ustanowionego prawa posiłkując się opinią odpowiedniego biegłego.

Dopiero łączne rozstrzygnięcie o ustanowieniu służebności za wynagrodzeniem pozwoli na merytoryczną kontrolę rozstrzygnięcia w części dotyczącej zakresu służebności jak i należnego za tę służebność wynagrodzenia.

Na oryginalne właściwe podpisy